

Bryssel den 18.12.2018
COM(2018) 858 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET OCH RÅDET

om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/13/EU av den 22 maj 2012 om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden

1. INLEDNING

1.1. Bakgrund

Direktiv 2012/13/EU om rätten till information vid straffrättsliga förfaranden¹ (nedan kallat direktivet) är det andra instrument som har antagits i enlighet med färdplanen för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden². Den 11 december 2009 välkomnade Europeiska rådet färdplanen och införlivade den i Stockholmsprogrammet – Ett öppet och säkert Europa i medborgarnas tjänst och för deras skydd³.

Den första åtgärd som antogs enligt färdplanen var direktiv 2010/64/EU om rätt till tolkning och översättning vid straffrättsliga förfaranden⁴. Sedan de två första direktiven antogs har arbetet med processuella rättigheter fortsatt. EU har sedan dess antagit ytterligare fyra direktiv om rätt till tillgång till försvarare och rätt att kontakta tredje parter under frihetsberövandet⁵, om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången⁶, om rättssäkerhetsgarantier för barn⁷, och om rättshjälp⁸.

Syftet med dessa sex direktiv är att bidra till det allmänna målet att öka det ömsesidiga förtroendet genom att möjliggöra en bättre tillämpning av principen om ömsesidigt erkännande, som är hörnstenen i EU:s område med frihet, säkerhet och rättvisa. För att åstadkomma detta införs gemensamma miniminormer för processuella rättigheter vid alla straffrättsliga förfaranden och förutsättningar skapas för ett mer enhetligt genomförande av den rätt till en rättvis rättegång som anges i artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna⁹ och artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna.

1.2. Direktivets syfte och huvudsakliga delar

Syftet med direktiv 2012/13/EU är att se till att misstänkta och tilltalade personers rätt till information vid straffrättsliga förfaranden tillämpas i praktiken.

¹ EUT L 142, 1.6.2012, s. 1.

² Rådets resolution av den 30 november 2009 om en färdplan för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden, EUT C 295, 4.12.2009, s. 1.

³ EUT C 115, 4.5.2010, s. 1.

⁴ EUT L 280, 26.10.2010, s. 1.

⁵ Direktiv 2013/48/EU om rätt till tillgång till försvarare i straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt om rätt att få en tredje part underrättad vid frihetsberövande och rätt att kontakta tredje parter och konsulära myndigheter under frihetsberövandet, EUT L 294, 6.11.2013, s. 1.

⁶ Direktiv (EU) 2016/343 om förstärkning av vissa aspekter av oskuldspresumtionen och av rätten att närvara vid rättegången i straffrättsliga förfaranden, EUT L 65, 11.3.2016, s. 1.

⁷ Direktiv (EU) 2016/800 om rättssäkerhetsgarantier för barn som är misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden, EUT L 132, 21.5.2016, s. 1.

⁸ Direktiv (EU) 2016/1919 om rättshjälp för misstänkta och tilltalade i straffrättsliga förfaranden och för eftersökta personer i förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, EUT L 297, 4.11.2016, s. 1.

⁹ EUT C 326, 26.10.2012, s. 392.

Genom att fastställa gemensamma minimiregler för rätten till information vid straffrättsliga förfaranden (och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder) syftar direktivet till att öka medlemsstaternas förtroende för varandras straffrättsliga system. Det syftar därför till att vidareutveckla och främja de rättigheter som anges i till exempel artiklarna 47 och 48 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna¹⁰.

Direktivet innehåller minimiregler för alla misstänkta eller tilltalade personer inom EU, oberoende av deras rättsliga ställning, medborgarskap eller nationalitet. Det är utformat för att hjälpa till att förhindra justitiemord och minska antalet överklaganden.

I direktivet fastställs rätten till information vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Personer har denna rätt från den tidpunkt då de av behöriga myndigheter underrättas om att de är misstänkta eller tilltalade för att ha begått ett brott fram till dess att förfarandena har avslutats.

I direktivet fastställs rätten till information om processuella rättigheter, antingen muntligen (artikel 3) eller skriftligen om personen är frihetsberövad (artikel 4) eller är föremål för en europeisk arresteringsorder (artikel 5), rätten att bli informerad om anklagelsen (artikel 6) och rätten att få tillgång till material som rör målet (artikel 7).

1.3. Genomföranderapportens omfattning

Denna utvärdering av direktivets genomförande har gjorts i enlighet med artikel 12 i direktivet. Enligt den ska kommissionen överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet.

Den beskrivning och analys som görs i denna rapport bygger i första hand på uppgifter som medlemsstaterna har lämnat. Dessa kompletteras av offentliggjorda studier som genomförts av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter¹¹ eller av externa berörda parter som utvärderar genomförandet av direktiven om processuella rättigheter med hjälp av åtgärdsbidrag inom programmet för rättsliga frågor¹².

Rapporten är inriktad på de åtgärder som medlemsstaterna hittills har vidtagit för att genomföra direktivet. I den utvärderas huruvida medlemsstaterna har genomfört direktivet

¹⁰ Se EU-domstolens dom av den 5 juni 2018, Kolev m.fl., C-612/15. Andra relevanta domar rörande detta direktiv är EU-domstolens dom av den 15 oktober 2015, Covaci, C-216/14, EU-domstolens dom av den 22 mars 2017, Tranca m.fl., förenade målen C-124/16, C-188/16 och C-213/16.

¹¹ Se studien *Rights of suspected and accused persons across the EU: translation, interpretation and information* som genomfördes av Europeiska unionens byrå för grundläggande rättigheter (FRA) i november 2016. Studien finns på <http://fra.europa.eu/en/publication/2016/rights-suspected-and-accused-persons-across-eu-translation-interpretation>.

¹² Se studien TRAINAC — Assessment, good practices and recommendations on the right to interpretation and translation, the right to information and the right of access to a lawyer in criminal proceedings, som genomfördes av Council of Bars and Law Societies of Europe (ECCB) och offentliggjordes 2016. Studien finns på <http://europeanlawyersfoundation.eu/wp-content/uploads/TRAINAC-study.pdf>. Se även ”Inside Police Custody” och ”Inside Police Custody 2”, som utarbetades 2014 och 2018 av det irländska rådet för medborgerliga friheter. Studien finns på https://intersentia.be/nl/pdf/viewer/download/id/9781780681863_0/.

inom den fastställda tidsramen och huruvida direktivets mål och krav uppfylls genom den nationella lagstiftningen.

2. ALLMÄN BEDÖMNING

Enligt artikel 11 var medlemsstaterna skyldiga att genomföra direktivet i den nationella lagstiftningen senast den 2 juni 2014. När införlivandeperioden löpte ut hade sju medlemsstater inte anmält de nödvändiga åtgärderna till kommissionen: Cypern, Tjeckien, Luxemburg, Malta, Slovenien, Slovakien och Spanien. Kommissionen beslutade därför i juli 2014 att inleda överträdelseförfaranden enligt artikel 258 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt mot dessa sju medlemsstater som underlåtit att anmäla sina åtgärder för införlivande.

Kommissionens huvudsakliga syfte har varit att se till att alla medlemsstater införlivar direktivets krav i sin nationella lagstiftning så att de rättigheter som anges i direktivet skyddas i hela EU. Införlivandet av direktivet är en förutsättning för att kommissionen ordentligt ska kunna utvärdera i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som behövs för att följa direktivet. Kommissionen började utvärdera om de nationella åtgärderna överensstämde med direktivet så fort medlemsstaterna anmälde dem. Luxemburg till exempel införlivade direktivet först i mars 2017 och Rumänien slutförde sin från början ofullständiga anmälan av införlivandeåtgärder den 12 juli 2016 respektive den 6 oktober 2017. Det försenade införlivandet har gjort att hela utvärderingsförfarandet har senarelagts. Det sista överträdelseförfarandet för underlåtelse att anmäla åtgärder kunde avslutas först i januari 2018. Mot bakgrund av dessa omständigheter och med tanke på komplexiteten i uppgiften att bedöma alla de åtgärder som meddelats av de 27 medlemsstater som är bundna av direktivet, framför allt med tanke på deras skilda nationella rättssystem, har kommissionen inte kunnat lägga fram denna rapport tidigare.

Även om direktivets effekt är begränsad till fastställande av minimiregler, vilket innebär att det kan finnas skillnader mellan de nationella straffprocesslagarna, så medför det tydliga skyldigheter för medlemsstaterna.

Utvärderingen har visat på vissa brister i överensstämmelsen i flera medlemsstater. Detta gäller särskilt rättighetsinformation vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, rätten att bli informerad om anklagelsen och rätten att få tillgång till material som rör målet. Sådana brister kan, om de inte åtgärdas, göra rättigheterna i direktivet mindre verkningsfulla. Kommissionen kommer att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa överensstämmelsen med direktivet i hela EU, och vid behov även inleda överträdelseförfaranden enligt artikel 258 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt.

I enlighet med artiklarna 1 och 2 i protokoll (nr 22) om Danmarks ställning, deltar Danmark inte i antagandet av direktivet, som inte är bindande för eller tillämpligt på Danmark. Danmark ingår således inte i bedömningen nedan.

I enlighet med artikel 3 i protokoll (nr 21) om Förenade kungarikets och Irlands ställning med avseende på området med frihet, säkerhet och rättvisa har Förenade kungariket och Irland meddelat att de önskar delta i antagandet och tillämpningen av detta direktiv.

3. SÄRSKILDA BEDÖMNINGSPUNKTER

3.1. Syfte (artikel 1)

I artikel 1 i direktivet anges att direktivet innehåller bestämmelser om misstänkta eller tilltalade personers rätt till information om deras rättigheter vid straffrättsliga förfaranden och om anklagelsen mot dem, samt bestämmelser om rätten till information för personer som är föremål för en europeisk arresteringsorder.

De flesta medlemsstater hade redan lagstiftning om rätten till information. Medlemsstaternas arbete med att införliva direktivet handlade därför om att ändra sin befintliga lagstiftning eller anta mer specifik lagstiftning.

3.2. Tillämpningsområde (artikel 2)

I artikel 2 i direktivet beskrivs direktivets tillämpningsområde.

3.2.1. Tillämpningsområde – artikel 2.1

I artikel 2.1 i direktivet anges att rätten till information vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden för verkställighet av en europeisk arresteringsorder är tillämplig från den tidpunkt då personer underrättas av en medlemsstats behöriga myndigheter om att de är misstänkta eller tilltalade för att ha begått ett brott fram till dess att förfarandena har avslutats, det vill säga till dess att frågan är slutgiltigt avgjord.

Enligt skäl 19 i direktivet bör "[d]e behöriga myndigheterna [...] utan dröjsmål underrätta misstänkta eller tilltalade personer [...] och senast före polisens eller någon annan behörig myndighets första officiella förhör".

De flesta medlemsstater anger inte specifikt vid vilken tidpunkt en misstänkt eller tilltalad person "underrättas" om misstanken eller anklagelsen. De specificerar inte heller att rätten till information gäller under hela det straffrättsliga förfarandet. Vid en systematisk analys av det straffrättsliga förfarandets olika skeden i respektive nationella rättssystem framgår det indirekt att många medlemsstater följer direktivet.

Bristande överensstämmelse kan dock konstateras i tre medlemsstater¹³ som anger att skyldigheten att tillhandahålla information om rättigheter endast gäller när en person frihetsberövas. För personer som inte frihetsberövas gäller inte samma skyddsmekanismer.

¹³ I en medlemsstat gällde skyldigheten endast en del av dess territorium.

När det gäller personkrets har det visat sig finnas vissa skillnader i medlemsstaternas lagstiftning avseende termerna ”misstänkt” och ”tilltalad”. De allra flesta medlemsstater skiljer mellan dessa båda termer när de syftar på de personer som är föremål för straffrättsliga förfaranden. Två medlemsstater använder sig dock endast av begreppet ”tilltalad” i sina rättssystem, men inte begreppet ”misstänkt”. Personer anses vara tilltalade när de har anklagats för ett brott.

3.2.2. Mindre förseelser – artikel 2.2

I artikel 2.2 i direktivet säkerställs att när det i en medlemsstats lagstiftning föreskrivs att en påföljd för mindre förseelser kan åläggas av en annan myndighet än en domstol som är behörig i brottmål, och beslutet att ålägga en sådan påföljd kan överklagas till en sådan domstol, gäller rätten till information vid överklagandeförfarandet.

Denna bestämmelse är relevant för de medlemsstater där administrativa myndigheter, polis eller domstolar som är behöriga att handlägga andra mål än brottmål ansvarar för handläggningen av mindre förseelser. Bestämmelsen gäller inte övriga medlemsstater, där det är domstolar med behörighet att handlägga brottmål som beslutar om påföljder för mindre förseelser.

3.3. Rätten att bli informerad om rättigheter (artikel 3)

I artikel 3 i direktivet anges att misstänkta eller tilltalade personer utan dröjsmål ska underrättas om åtminstone de processuella rättigheter som uttryckligen anges i den artikeln. Denna information ska ges muntligen eller skriftligen, på ett enkelt och lättillgängligt språk, med beaktande av utsatta misstänkta eller tilltalade personers eventuella särskilda behov.

3.3.1. Information om processuella rättigheter – artikel 3.1

I enlighet med artikel 3.1 och med beaktande av skäl 19 i direktivet ska misstänkta och tilltalade personer underrättas utan dröjsmål.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse i enlighet med detta. Även om flera medlemsstater inte uttryckligen hänvisar till kravet om att tillhandahålla informationen ”utan dröjsmål” framgår detta indirekt av det faktum att misstänkta eller tilltalade underrättas om sina rättigheter senast före det första förhöret. I tre medlemsstater underrättas en person om sina rättigheter dock först när personen frihetsberövas (se 3.2.1).

3.3.1.1. Information om rätten till tillgång till försvarare – artikel 3.1 a

Artikel 3.1 a har införlivats korrekt av nästan alla medlemsstater. Det var dock tre medlemsstater som antingen inte införlivade bestämmelsen eller inte införlivade den vid förfaranden som rör mindre förseelser. I tre medlemsstater underrättas inte misstänkta eller tilltalade personer som inte är frihetsberövade.

3.3.1.2. Information om rätten till kostnadsfri juridisk rådgivning och villkoren för denna – artikel 3.1 b

25 medlemsstater har regler om att misstänkta och tilltalade personer ska underrättas om rätten till kostnadsfri juridisk rådgivning. Två medlemsstater har dock inte några sådana regler. I några medlemsstater konstaterades bristande överensstämmelse eftersom medlemsstaterna i sin nationella lagstiftning inte tydligt anger att misstänkta eller tilltalade måste underrättas om villkoren för att erhålla sådan rådgivning. I en medlemsstat säkerställs inte rätten till kostnadsfri juridisk rådgivning vid förfaranden som rör mindre förseelser. Avslutningsvis är det i tre medlemsstater endast personer som är frihetsberövade som får sådan information.

3.3.1.3. Information om rätten att bli underrättad om anklagelsen – artikel 3.1 c

Nästan alla medlemsstater har införlivat denna bestämmelse. I tre medlemsstater tillhandahålls denna information dock först när personen frihetsberövas.

3.3.1.4. Information om rätten till tolkning och översättning – artikel 3.1 d

De flesta medlemsstater har följt denna bestämmelse. Bristande överensstämmelse kan dock konstateras i några medlemsstater där rätten till information om tolkning och översättning inte är tydligt reglerad. I två medlemsstater anges i den nationella lagstiftningen varken rätten till översättning eller rätten att informeras om den.

3.3.1.5. Information om rätten att tala – artikel 3.1 e

Alla medlemsstater utom en har införlivat denna bestämmelse korrekt. Många medlemsstater har införlivat bestämmelsen i mer detalj, t.ex. genom att lägga till att rätten att tala omfattar rätten att kommentera anklagelsen, rätten att uttala sig, eller rätten att besvara eller att inte besvara frågor.

3.3.2. Information ska lämnas på ett ”enkelt och lättillgängligt språk” och med beaktande av utsatta personers särskilda behov – artikel 3.2

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse men de har gått tillväga på olika sätt. Några medlemsstater hänvisar generellt till sårbara personer, utan att nämna några specifika kategorier eller definiera sårbarhet¹⁴. Flera andra medlemsstater nämner specifika kategorier av sårbara personer, t.ex.

- personer med hörsel- och talnedsättning,
- personer med synnedsättning,
- personer med psykisk funktionsnedsättning,
- personer med intellektuell funktionsnedsättning,
- personer som lider av psykisk ohälsa,

¹⁴ Sårbara personer definieras i kommissionens rekommendation av den 27 november 2013 om processuella garantier för sårbara misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden som personer ”som på grund av ålder, psykiskt eller fysiskt tillstånd eller funktionshinder inte kan förstå och delta effektivt i straffrättsliga förfaranden”.

- personer över 75 års ålder,
- gravida kvinnor,
- ensamstående föräldrar med minderåriga barn,
- personer som har utsatts för tortyr, våldtäkt eller andra allvarliga former av psykiskt, fysiskt eller sexuellt våld.

Några medlemsstater erbjuder dock ingen särbehandling av sårbara personer, vilket inte är helt i linje med direktivet. I en medlemsstat måste utsatta personers behov beaktas endast om personen anhålls. I några rättssystem är det inte tydligt reglerat vem som skyddas, och när.

Elva medlemsstater har uttryckligen införlivat kravet att lämna information om rättigheter på ett ”enkelt och lättillgängligt språk” i sin nationella lagstiftning. 14 medlemsstater uppfyller dock inte kravet på att lämna sådan information på ett språk som personen förstår eller anger inte att informationen ska lämnas på ett ”enkelt och lättillgängligt språk”.

3.4. Rättighetsinformation i samband med ett frihetsberövande (artikel 4)

Enligt artikel 4 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att utan dröjsmål ge frihetsberövade personer rättighetsinformation som innehåller information om ytterligare specifika rättigheter som anges i direktivet. I direktivets bilagor finns förlagor till den rättighetsinformation som ska lämnas till (I) personer som anhållits eller häktats och (II) personer som frihetsberövats på grundval av en europeisk arresteringsorder.

3.4.1. Erhållandet av rättighetsinformation – artikel 4.1

I artikel 4.1 i direktivet anges att medlemsstaterna ska se till att misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats skriftligen erhåller rättighetsinformation utan dröjsmål. De ska ges tillfälle att läsa rättighetsinformationen samt ska ha rätt att behålla den under hela den tid de är frihetsberövade.

Nästan alla medlemsstater har nationella regler med krav på rättighetsinformation. Medan några medlemsstater använder just ordet rättighetsinformation använder andra annan terminologi, t.ex. ”förklaring”, ”skriftlig information”, ”skriftlig underrättelse”, ”skriftligt meddelande” eller ”broschyr”. Trots att terminologin skiljer sig åt uppfyller alla dokument som anges i respektive nationell lagstiftning ändå kraven på rättighetsinformation enligt direktivet.

En medlemsstat ställer i sin lagstiftning inte krav på att tillhandahålla rättighetsinformation som sådan. Även om den hänvisar till en skriftlig rättighetsförklaring så är dess syfte inte enbart informativt. Förklaringen överlämnas till en person när denne blir formellt anklagad och läggs fram tillsammans med ett åtalsbeslut och ett förhørsprotokoll som personen ska skriva under. Detta dokument innehåller viss information om den anklagade personens rättigheter men motsvarar inte den förteckning som anges i direktivet.

Ytterligare en medlemsstat har inte heller någon enhetlig rättighetsinformation. Domstolarna och polisen använder olika förlagor och det är oklart huruvida dessa innehåller alla de

rättigheter som krävs enligt direktivet. Det säkerställs inte heller att personen har rätt att behålla informationen.

De flesta medlemsstater har införlivat kravet på att lämna rättighetsinformationen ”utan dröjsmål”, även om de har uttryckt det på olika sätt i sin nationella lagstiftning. I några medlemsstater innehåller den nationella lagstiftningen antingen ingen angivelse om när rättighetsinformationen ska lämnas eller olika regler för myndighetens skyldighet beroende på vilken typ av förfarande det rör sig om.

Alla medlemsstater har inte uttryckligen införlivat skyldigheten att ge misstänkta och tilltalade möjlighet att läsa och behålla rättighetsinformationen. Vidare tillåter en medlemsstat en avvikelse från skyldigheten att förse personen med skriftlig information (även i ett senare skede) i fall där skriftlig information rimligen inte kan lämnas och där muntlig information anses vara tillräcklig.

3.4.2. Rättighetsinformationens innehåll – artikel 4.2

I artikel 4.2 i direktivet finns en förteckning över rättigheter som rättighetsinformationen ska innehålla, utöver den information som anges i artikel 3 i direktivet, nämligen följande:

- (a) Rätten att få tillgång till material som rör målet.
- (b) Rätten att få konsulära myndigheter och en person underrättade.
- (c) Rätten att få tillgång till akut sjukvård.
- (d) Det högsta antal timmar eller dagar en misstänkt eller tilltalad person kan hållas frihetsberövad innan han eller hon ställs inför en rättslig myndighet.

3.4.2.1. Information om rätten att få tillgång till material som rör målet – artikel 4.2 a

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse på ett tillfredsställande sätt. Några medlemsstater hänvisar generellt till rätten att få tillgång till material som rör målet, t.ex. rätten att läsa eller undersöka ärendeakten, eller rätten att få tillgång till bevisning eller rättslig dokumentation, handlingar i brottmålet eller information som samlats in under förundersökningen.

I åtta medlemsstater konstateras dock vissa brister i överensstämmelsen. De medlemsstater som inte har någon rättighetsinformation (se 3.4.1) har inga regler där de hänvisar till rätten att få tillgång till material som rör målet. Fyra medlemsstater ger tillgång till väsentliga handlingar som rör anhållande och häktning i stället för allmän information om tillgången till material som rör målet. Avslutningsvis är det i en medlemsstat för vissa typer av straffrättsliga förfaranden inte klart huruvida information om rätten till tillgång till material som rör målet finns med i rättighetsinformationen.

3.4.2.2. Information om rätten att få konsulära myndigheter och en person underrättade – artikel 4.2 b

Denna bestämmelse har införlivats korrekt av de allra flesta medlemsstater. I några medlemsstater kunde vissa brister i överensstämmelsen med direktivet konstateras, t.ex. på grund av att man infört en begränsning om att endast få kontakta familjemedlemmar eller om

att endast få kontakta en släkting, ett lärosäte eller en arbetsgivare. I en medlemsstat finns rätten att kontakta konsulära myndigheter inte med i rättighetsinformationen.

3.4.2.3. Information om rätten att få tillgång till akut sjukvård – artikel 4.2 c

Nästan alla medlemsstater (utom en) har införlivat denna bestämmelse. I en medlemsstat föreskrivs rätten till akut sjukvård men detta nämns inte i själva rättighetsinformationen.

3.4.2.4. Information om det högsta antal timmar eller dagar en misstänkt eller tilltalad person kan hållas frihetsberövad innan han eller hon ställs inför en rättslig myndighet – artikel 4.2 d

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse på ett lämpligt sätt. De olika ländernas nationella lagstiftning varierar dock något eftersom det i direktivet inte anges någon gräns för hur lång tid en person får hållas frihetsberövad innan han eller hon ställs inför en rättslig myndighet.

I fem medlemsstater kan bristande överensstämmelse konstateras på grund av att det saknas information om dessa tidsperioder i den nationella rättighetsinformationen. I en medlemsstat innehåller den rättighetsinformation som ges till häktade personer relevant information, medan den rättighetsinformation som ges till anhållna personer inte innehåller någon information om maximal tid för frihetsberövande.

3.4.3. Grundläggande information om att angripa anhållandet eller häktningsbeslutet och begära tillfällig frigivning – artikel 4.3

Enligt artikel 4.3 i direktivet ska rättighetsinformationen innehålla information om eventuella möjligheter, enligt nationell rätt, att angripa anhållandets laglighet, få till stånd en förnyad prövning av häktningsbeslutet, eller begära tillfällig frigivning.

De flesta medlemsstater har införlivat bestämmelsen på ett tillfredsställande sätt. I fem medlemsstater säkerställer de nationella reglerna dock inte att rättighetsinformationen innehåller information om möjligheterna att angripa anhållandets laglighet, få till stånd en förnyad prövning av häktningsbeslutet, eller begära tillfällig frigivning. I en medlemsstat där det inte finns någon ordentlig rättighetsinformation (se 3.4.1) erhåller den misstänkta eller tilltalade personen inte denna information.

3.4.4. Rättighetsinformationens avfattning – vägledande förlaga – artikel 4.4

I artikel 4.4 i direktivet anges att rättighetsinformationen ska vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. I bilaga I till direktivet finns också en vägledande förlaga till rättighetsinformation.

De flesta medlemsstater föreskriver att rättighetsinformationen ska vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. Tolv medlemsstater kräver uttryckligen detta i sin nationella lagstiftning. För åtta medlemsstater framgår detta indirekt av det faktiska innehållet i den vägledande förlagan till rättighetsinformation.

Fem medlemsstater säkerställer dock inte i sin nationella lagstiftning att den skriftliga informationen ges på ett enkelt och lättillgängligt språk, och på grund av avsaknaden av en nationell förlaga går det inte att avgöra om kravet är uppfyllt. I en medlemsstat där det inte finns någon ordentlig rättighetsinformation (se 3.4.1) är kravet inte uppfyllt.

3.4.5. Rättighetsinformationens språk – artikel 4.5

Enligt artikel 4.5 i direktivet ska medlemsstaterna se till att misstänkta eller tilltalade personer erhåller rättighetsinformation skriven på ett språk de förstår. Om rättighetsinformation inte finns tillgänglig på lämpligt språk ska misstänkta eller tilltalade personer underrättas om sina rättigheter muntligen på ett språk som de förstår. Rättighetsinformation ska därefter ges till dem utan onödigt dröjsmål på ett språk de förstår.

Tretton medlemsstater har införlivat bestämmelsen korrekt. Tre medlemsstater har inte införlivat den. Några andra har inte införlivat denna artikel fullt ut eftersom de, till exempel, inte säkerställer att misstänkta och tilltalade personer erhåller muntlig information på ett språk som de förstår om rättighetsinformationen inte finns på rätt språk, eller att detta följs av en översättning av rättighetsinformationen. Vidare kräver vissa medlemsstater inte att en översättning av rättighetsinformationen tillhandahålls ”utan dröjsmål”. Avslutningsvis kräver en medlemsstat endast att information lämnas muntligen om personen inte kan läsa eller skriva och inte om informationen inte finns på rätt språk.

3.5. Rättighetsinformation vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder (artikel 5)

Enligt artikel 5 i direktivet ska personer som frihetsberövats som ett led i verkställigheten av en europeisk arresteringsorder erhålla rättighetsinformation med information om deras specifika rättigheter enligt lagstiftningen om genomförande av rambeslut 2002/584/RIF¹⁵. I punkt 1 anges att informationen ska lämnas utan dröjsmål och i punkt 2 anges att rättighetsinformationen ska avfattas på ett enkelt och lättillgängligt språk. Punkt 2 innehåller också en hänvisning till förlagan till rättighetsinformation i bilaga II.

3.5.1. Erhållandet av rättighetsinformation vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder – artikel 5.1

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse på ett tillfredsställande sätt. Flera medlemsstater använder just ordet rättighetsinformation, medan andra har valt annan terminologi, t.ex. ”förklaring”, ”skriftlig information”, ”skriftlig underrättelse”, ”skriftligt meddelande” eller ”broschyr”.

De flesta medlemsstater har införlivat kravet på att tillhandahålla informationen ”utan dröjsmål” (ibland omformulerat som ”omedelbart”, ”utan onödigt dröjsmål”, ”vid tidpunkten för underrättelsen om häktning”, ”vid mottagandet”, ”så snart som möjligt” eller ”så snart som praktiskt möjligt”). Tre medlemsstater uppfyller dock inte detta krav.

¹⁵ EUT L 190, 18.7.2002, s. 1.

Flera medlemsstater har inte någon särskild bestämmelse som reglerar skyldigheten att tillhandahålla information om misstänkta och tilltalade personers rättigheter vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. En övergripande bestämmelse innebär att de regler som gäller vid straffrättsliga förfaranden även gäller vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. Detta väcker farhågor eftersom innehållet i rättighetsinformationen enligt artikel 4 i direktivet avviker från det som krävs enligt artikel 5.

Avslutningsvis kräver en medlemsstat¹⁶ inte någon rättighetsinformation vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder. I två andra medlemsstater är det oklart om sådan information ges skriftligen.

3.5.2. Rättighetsinformationens avfattning – vägledande förlaga – artikel 5.2

Enligt artikel 5.2 i direktivet ska rättighetsinformation vid förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. I bilaga II till direktivet finns också en vägledande förlaga till rättighetsinformation.

De flesta medlemsstater föreskriver att rättighetsinformation ska lämnas och vara avfattad på ett enkelt och lättillgängligt språk. Elva medlemsstater har uttryckligen infört detta krav i sin nationella lagstiftning. För sex medlemsstater framgår detta indirekt av det faktiska innehållet i förlagan till rättighetsinformation.

De återstående medlemsstaterna säkerställer dock inte i sin nationella lagstiftning att den skriftliga informationen ges på ett enkelt och lättillgängligt språk. På grund av avsaknaden av en nationell förlaga går det inte att avgöra om kravet är uppfyllt.

3.6. Rätten att bli informerad om anklagelsen (artikel 6)

I artikel 6 i direktivet anges skyldigheten att informera misstänkta och tilltalade personer om anklagelsen och ändringar av denna.

3.6.1. Utförlig information om den brottsliga gärningen ska lämnas utan dröjsmål – artikel 6.1

Enligt artikel 6.1 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att se till att misstänkta och tilltalade personer erhåller information om den brottsliga gärning som de är misstänkta eller anklagade för. Den informationen ska tillhandahållas utan dröjsmål och vara så utförlig som krävs för att säkerställa ett rättvist förfarande och se till att försvaret effektivt kan utöva sina rättigheter.

Alla medlemsstater utom två uppfyllde skyldigheten att utan dröjsmål tillhandahålla information om anklagelsen. Många valde en omformulering med ”så snart som möjligt”, ”omedelbart”, ”utan onödigt dröjsmål”, ”inom så kort tid som möjligt” eller ”snarast”, men ändå i regel senast före första förhöret.

¹⁶ För delar av dess territorium.

Den information som lämnas skiljer sig åt, både när det gäller omfattning och innehåll, beroende på den nationella lagstiftningen. Några medlemsstater valde att införa mer utförliga regler och ger den misstänkta eller tilltalade personen mer information än den som krävs enligt direktivet.

3.6.2. Information om skälen till anhållandet eller häktningen, samt om den brottsliga gärningen – artikel 6.2

Enligt artikel 6.2 har misstänkta eller tilltalade personer som anhållits eller häktats rätt att informeras om skälen till anhållandet eller häktningen, bl.a. vilken brottslig gärning som vederbörande misstänks eller anklagas för att ha begått.

De flesta medlemsstater kräver att en misstänkt eller tilltalad person som frihetsberövas informeras om skälen till anhållandet eller häktningen. I två medlemsstater¹⁷ säkerställs inte denna rätt uttryckligen för personer som har anhållits, utan endast för dem som har häktats. I en medlemsstat ges endast information om skälen för anhållandet eller häktningen när personen överlämnas till en kriminalvårdsanstalt. Avslutningsvis kräver en annan medlemsstat att den anhållna eller häktade personen informeras om omständigheterna men anger inte att skälen för anhållandet eller häktningen ska anges.

3.6.3. Information om anklagelsen: brottets art och brottsrubriceringen samt delaktigheten i brottet – artikel 6.3

Enligt artikel 6.3 i direktivet ska medlemsstaterna se till att utförlig information om anklagelsen, bl.a. brottets art och brottsrubriceringen liksom det sätt på vilket den tilltalade personen varit delaktig i brottet, tillhandahålls. Denna information ska tillhandahållas senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse korrekt. I flera medlemsstater skiljer sig reglerna åt när det gäller när informationen om anklagelsen ska lämnas. I sex medlemsstater skickar åklagaren först sakförhållandena i målet till domstolen och först därefter till den tilltalade. I en medlemsstat är det möjligt att den tilltalade informeras om åtalet först strax innan det läggs fram för domstolen. I två medlemsstater är det oklart om beslutet överlämnas till den tilltalade senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol. Avslutningsvis ges i en medlemsstat¹⁸ utförlig information om anklagelsen senast vid domstolens materiella prövning av målet eller frågan.

Tolkningen av begreppet ”senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol” har varit föremål för ett förhandsavgörande av domstolen¹⁹. Domstolen förklarade att ”artikel 6.3 i direktiv 2012/13 ska tolkas så, att den inte utgör hinder för att detaljerad information till försvaret avseende anklagelsen tillhandahålls efter det att åtal väckts, men innan domstolen prövar anklagelsen i sak och före förhandlingen, eller till och med efter det att förhandlingen har inletts men innan överläggning sker i målet när det är

¹⁷ I en av dessa medlemsstater gäller detta endast en del av dess territorium.

¹⁸ I en del av dess territorium.

¹⁹ EU-domstolens dom av den 5 juni 2018, Kolev m.fl., C-612/15.

fråga om sålunda tillhandahållen information som senare ändras, under förutsättning att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att rätten till försvar och rättvisa förfaranden iakttas”.

I några medlemsstater kan bristande överensstämmelse konstateras avseende innehållet i den information som tillhandahålls. I den nationella lagstiftningen anges till exempel inte att den misstänkta eller tilltalade personen ska ges utförlig information om anklagelsen. Där nämns inte heller brottets art och brottsrubriceringen, inte heller det sätt på vilket den tilltalade personen varit delaktig i brottet. En allmän osäkerhet angående detaljnivån när det gäller beslutens innehåll kvarstår i en del nationell lagstiftning.

Avslutningsvis har frågan om hur man ska informera personer som inte har sin hemvist eller vanliga vistelseort inom en medlemsstats territoriella tillämpningsområde vid två tillfällen varit föremål för en begäran om förhandsavgörande vid domstolen²⁰.

3.6.4. Tillhandahållandet av uppdaterad information – artikel 6.4

Enligt artikel 6.4 i direktivet ska misstänkta eller tilltalade personer utan dröjsmål informeras om alla ändringar i den information som tillhandahållits om anklagelsen, där så krävs för att man ska kunna säkerställa ett rättvist förfarande.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse korrekt, men i fem medlemsstater kunde inga genomförandeåtgärder identifieras. I flera andra medlemsstater är det oroande att endast vissa ändringar behöver meddelas (t.ex. ändringar i brottsrubriceringen) eller att det inte anges när informationen ska lämnas.

3.7. Rätten att få tillgång till material som rör målet (artikel 7)

I artikel 7 i direktivet anges regler om tillgången till material som rör målet.

3.7.1. Rätten att få tillgång till handlingar som är väsentliga för att kunna angripa anhållandet eller häktningsbeslutet – artikel 7.1

När en person anhålls och häktas under något skede av ett straffrättsligt förfarande ska i enlighet med artikel 7.1 i direktivet handlingar som rör det specifika målet, som är i de behöriga myndigheternas besittning och som är väsentliga för att i enlighet med nationell rätt effektivt angripa anhållandets eller häktningsbeslutets laglighet, göras tillgängliga för frihetsberövade personer eller för deras försvarare.

Bedömningen av de nationella genomförandeåtgärderna visar att tolkningen av ”väsentliga handlingar” och tillgångens totala omfattning varierar mellan olika medlemsstater.

Endast ett fåtal medlemsstater specificerar kriteriet ”väsentliga handlingar”. En medlemsstat har en förteckning över väsentliga handlingar. En annan medlemsstat definierar och namnger

²⁰ EU-domstolens dom av den 15 oktober 2015, Covaci, C-216/14. EU-domstolens dom av den 22 mars 2017, Tranca m.fl., förenade målen C-124/16, C-188/16 och C-213/16.

uttryckligen väsentliga handlingar. Två andra rättssystem har också en definition men det är fortfarande den ansvariga tjänstemannen vid häktet eller domstolen som fattar beslut i frågan. Övriga medlemsstater definierar inte vad som räknas som väsentliga handlingar.

Dessutom tillåter vissa medlemsstater att tillgången till väsentliga handlingar nekas. I flera medlemsstater gäller de befintliga restriktionerna när det gäller tillgången till material som rör målet (se nedan, 3.7.2 om artikel 7.2 och 3.7.4 om artikel 7.4) även dokument som är väsentliga för att angripa anholdandets eller häktningsbeslutets laglighet. De myndigheter som ansvarar för målet kan neka en person tillgång till väsentliga handlingar om andra personers grundläggande rättigheter eller intressen riskerar att kränkas eller om en annan utredning allvarligt skulle kunna äventyras. I enlighet med etablerad rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna²¹ är det inte uteslutet att delar av det material som rör målet skulle kunna hemlighållas för att förhindra att misstänkta personer manipulerar bevis och undergräver rättvisans gång. En person får dock inte nekas tillgång på detta sätt på bekostnad av väsentliga inskränkningar i rätten till försvar²². I vissa fall hänvisas till förekomsten av motverkande faktorer som ska se till att personen eller dennes försvarare har möjlighet att faktiskt angripa mot häktningsbeslutet²³.

Andra brister i överensstämmelsen i samband med denna bestämmelse handlar framförallt om när personer får tillgång till väsentliga handlingar. Medan det i artikel 7.1 står ”under något skede av ett straffrättsligt förfarande” beviljar vissa medlemsstater tillgång först efter de första förhören eller till och med när förundersökningen har avslutats. I en medlemsstat får anhållna personer som befinner sig i polisens förvar inte tillgång till alla väsentliga handlingar.

3.7.2. Rätten till tillgång till all bevisning – artikel 7.2

Enligt artikel 7.2 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att se till att misstänkta eller tilltalade personer eller deras försvarare beviljas tillgång till åtminstone all bevisning som är i behöriga myndigheters besittning, för att man ska kunna säkerställa ett rättvist förfarande och för att förbereda försvaret.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse fullt ut. Bristande överensstämmelse kan dock konstateras i fall där tillgång till ärendeakten beviljas men denna inte innehåller all bevisning. I vissa fall görs inte bevisning som förvaras utanför ärendeakten tillgänglig alls eller först vid rättegången.

Som nämns ovan (se 3.7.1) är det i en medlemsstat endast försvararen som har full tillgång till ärendeakten. Om en misstänkt eller tilltalad person inte företräds av en försvarare har personen inte full tillgång till ärendeakten utan endast till vissa utvalda handlingar.

²¹ Europadomstolens domar av den 9 juli 2009, *Mooren mot Tyskland*, nr 11364/03 och av den 9 januari 2003, *Shishkov mot Bulgarien*, nr 38822/97.

²² I målet *Shishkov mot Bulgarien*, nr 38822/97, § 77, förklarade domstolen att information som är väsentlig för bedömningen av ett häktningsbesluts laglighet på lämpligt sätt därför bör göras tillgänglig för den misstänkta försvarare.

²³ Europadomstolens dom av den 20 februari 2014, *Ovsjannikov mot Estland*, nr 1346/12, §§ 73 och 77. Europadomstolens dom av den 13 april 2017, *Podeschi mot San Marino*, nr 66357/14, §§ 172–176.

Avslutningsvis kan bristande överensstämmelse även konstateras på grund av att vissa medlemsstater tillämpar breda undantag från rätten till tillgång till ärendeakten (se 3.7.4).

3.7.3. Tillgången till all bevisning inom rimlig tid – artikel 7.3

I artikel 7.3 i direktivet anges att, utan att det påverkar punkt 1, ska tillgången till bevisning beviljas inom rimlig tid – senast när de sakförhållanden som ligger till grund för anklagelsen lämnas in till en domstol för avgörande – för att rätten till försvar ska kunna utövas effektivt. Om de behöriga myndigheterna kommer i besittning av ytterligare bevisning ska de bevilja tillgång till denna inom rimlig tid, så att den kan beaktas.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse korrekt.

Ett antal avvikelser finns dock fortfarande kvar i de nationella rättssystemen. En medlemsstat fastställer ingen tidsgräns för tillgången till ärendeakten. I vissa andra beviljas tillgång till akten först när förundersökningen har avslutats och åtalsbeslutet har antagits eller meddelats. Här förklarade domstolen i ovannämnda mål, Kolev²⁴, att ”[a]rtikel 7.3 i direktiv 2012/13 ska tolkas så, att det ankommer på den nationella domstolen att säkerställa att försvaret ges en faktisk möjlighet att få tillgång till handlingar i ärendet, där en sådan tillgång i förekommande fall får ges efter det att åtal väckts, men innan domstolen prövar anklagelsen i sak och före förhandlingen, eller till och med efter det att förhandlingen har inletts men innan överläggning sker i målet när ny bevisning tillkommer under förfarandet, under förutsättning att alla nödvändiga åtgärder vidtas för att säkerställa att rätten till försvar och rättvisa förfaranden iakttas”.

I en annan medlemsstat säkerställs avslutningsvis tillgången innan rättegången inleds endast om det ligger i rättvisans intresse. Avslutningsvis finns det i två rättssystem inga tydliga bestämmelser om tillgången till bevisning och det är fortfarande oklart när och i vilken utsträckning tillgången till ärendeakten beviljas.

3.7.4. Undantag från rätten till tillgång till all bevisning efter ett rättsligt avgörande eller beslut som är föremål för rättslig prövning – artikel 7.4

Enligt artikel 7.4 i direktivet kan tillgång till visst material, genom undantag från artikel 7.2 och 7.3, vägras om sådan tillgång kan innebära ett allvarligt hot mot en annan persons liv eller grundläggande rättigheter, eller om en sådan vägran är absolut nödvändig för att skydda ett viktigt allmänintresse, till exempel i sådana fall där tillgång skulle kunna påverka en pågående utredning, eller riskerar att allvarligt skada den inre säkerheten i den medlemsstat där det straffrättsliga förfarandet inleddes. Medlemsstaterna ska, i enlighet med förfarandena i nationell rätt, se till att ett beslut att vägra tillgång till visst material i enlighet med denna punkt fattas av en rättslig myndighet eller åtminstone kan bli föremål för rättslig prövning. Undantaget i artikel 7.4 gäller under förutsättning att det inte påverkar rätten till en rättvis rättegång.

²⁴ EU-domstolens dom av den 5 juni 2018, Kolev m.fl., C-612/15.

Bedömningen av nationella genomförandeåtgärder visar att artikel 7.4 är en av de bestämmelser där skillnaderna mellan medlemsstaterna är som störst. Medan tio medlemsstater tillåter att tillgång vägras enligt de skäl som anges i direktivet har andra ett mindre restriktivt förhållningssätt.

När det gäller en vägran att få tillgång till ärendeakten på grund av ett allvarligt hot mot en persons liv eller grundläggande rättigheter kräver vissa medlemsstater ett "allvarligt hot mot en persons liv, hälsa, fysiska integritet eller frihet" eller "en risk för en person och en allvarlig kränkning av dennes integritet". I andra rättssystem behöver denna "risk" för en person dock inte vara allvarlig. Vissa föreskriver att "privata intressen eller en annan persons intressen" kan åberopas.

I flera medlemsstater kan tillgången begränsas på grund av "risken för påtryckningar på eller hot mot brottsoffer, vittnen, utredare, experter eller andra personer som deltar i förfarandena".

När det gäller möjligheten att vägra tillgång till ärendeakten på grund av behovet att skydda ett viktigt allmänintresse är det endast ett fåtal medlemsstater som uttryckligen hänvisar till behovet av att skydda ett "viktigt" allmänintresse, utan de hänvisar i regel till ett "allmänintresse" eller "samhällsintresse". I vissa medlemsstater anses "den inre säkerheten" vara ett skäl att vägra tillgång. I ett rättssystem anförs detta skäl tillsammans med "försvarsskäl".

Många medlemsstater vägrar också tillgång i fall där detta skulle kunna påverka en pågående utredning. I den nationella lagstiftningen görs gällande att tillgång generellt utgör ett hinder, en risk eller skada för utredningen. I vissa rättssystem kan dessa skäl även avse andra utredningar. Mer generella formuleringar används också, t.ex. "allvarliga skäl" utan någon ytterligare beskrivning av vad dessa skäl kan innefatta.

Avslutningsvis iakttar nästan alla medlemsstater kravet om att ett beslut att vägra tillgång till handlingar fattas av en rättslig myndighet eller åtminstone kan bli föremål för rättslig prövning. Några medlemsstater saknar möjligheten till rättslig prövning under polisutredningen. I dessa fall granskar åklagaren eller en överåklagare de rättsmedel som finns.

3.7.5. Kostnadsfri tillgång till handlingar – artikel 7.5

Enligt artikel 7.5 i direktivet ska tillgång till material som rör målet tillhandahållas kostnadsfritt.

De flesta medlemsstaterna har införlivat denna bestämmelse korrekt. Bristande överensstämmelse kan dock konstateras i några medlemsstater och handlar ofta om kostnaden för kopiering av akter.

3.8. Kontroll och rättsmedel (artikel 8)

Enligt artikel 8 ska medlemsstaterna anteckna när information lämnas till misstänkta och tilltalade personer. I samma artikel säkerställs också att underlåtenhet eller vägran att tillhandahålla information i enlighet med direktivet kan angripas.

3.8.1. Skyldighet att anteckna – artikel 8.1

Enligt artikel 8.1 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att se till att tillhandahållandet av information till misstänkta eller tilltalade personer i enlighet med artiklarna 3–6 i direktivet antecknas i enlighet med förfarandena för anteckningar i den berörda medlemsstatens lagstiftning.

De flesta medlemsstater har införlivat denna bestämmelse i överensstämmelse med direktivet. Det som antecknas är i regel det faktum att information lämnats om de rättigheter som anges i artikel 3 i direktivet, att rättighetsinformation lämnats vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder samt att, och i vilken utsträckning, information lämnats om anklagelsen. Några medlemsstater anger allmänna bestämmelser om skyldigheten att anteckna, medan andra har specifika klausuler, eller både allmänna och mer specifika nationella bestämmelser.

I vissa medlemsstater konstateras brister i överensstämmelsen på grund av att de nationella bestämmelserna inte är tillräckligt specifika eller korrekta. I vissa medlemsstater föreligger ingen skyldighet att anteckna vid vissa typer av straffrättsliga förfaranden eller i vissa skeden av dessa.

3.8.2. Förfarande för att överklaga behöriga myndigheters underlåtenhet eller vägran att tillhandahålla information – artikel 8.2

I artikel 8.2 i direktivet anges skyldigheten att se till att misstänkta eller tilltalade personer eller deras försvarare har rätt att, i enlighet med förfarandena i nationell rätt, angripa en eventuell underlåtenhet eller vägran från de behöriga myndigheternas sida att tillhandahålla information i enlighet med direktivet.

Medlemsstaterna har till stor del införlivat denna bestämmelse korrekt. De flesta av dem föreskriver en allmän rätt att angripa behöriga myndigheters vägran eller underlåtenhet att tillhandahålla information. Detta omfattar även vägran eller underlåtenheten att tillhandahålla information om rättigheter i enlighet med direktivet. Andra medlemsstater har specifika bestämmelser om rätten att utmana en sådan vägran eller underlåtenhet.

I vissa medlemsstater kan dock bristande överensstämmelse konstateras. Till exempel har rätten att utmana underlåtenheten att tillhandahålla information inte antagits i den nationella lagstiftningen, eller så gäller rätten att angripa behöriga myndigheters eventuella vägran eller underlåtenhet att tillhandahålla information endast vissa rättigheter eller vissa typer av förfaranden medan andra inte omfattas.

3.9. Utbildning (artikel 9)

I enlighet med artikel 9 i direktivet är medlemsstaterna skyldiga att kräva att de som ansvarar för utbildning av domare, åklagare och poliser, liksom för annan personal på rättsliga myndigheter som på något sätt arbetar med straffrättsliga förfaranden, tillhandahåller lämplig utbildning om syftena med direktivet.

Överlag har majoriteten av medlemsstaterna inte uttryckligen införlivat denna bestämmelse. De har dock i regel icke-bindande åtgärder i sina nationella ramar som ska garantera utbildning av personal inom rättsväsendet.

4. SLUTSATSER

Direktivet infördes för att säkerställa tillämpningen av misstänkta eller tilltalade personers rätt till information vid straffrättsliga förfaranden. I direktivet fastställs gemensamma europeiska miniminormer som ska säkerställa ett mer enhetligt genomförande av de rättigheter och garantier som anges i artiklarna 47 och 48 i stadgan om de grundläggande rättigheterna och artikel 6 i Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna. Direktivet har därför stor betydelse för möjligheterna att skydda misstänkta eller tilltalade personer i medlemsstaterna. På det här sättet bidrar direktivet till att öka det ömsesidiga förtroendet mellan medlemsstaterna i enlighet med färdplanen för att stärka misstänkta eller åtalade personers processuella rättigheter vid straffrättsliga förfaranden. På det hela taget har direktivet tillfört ett europeiskt mervärde genom att stärka skyddet av medborgare som deltar i straffrättsliga förfaranden, särskilt i vissa medlemsstater där det tidigare inte förelegat någon rätt till information (bl.a. rätten att få tillgång till ärendeakten) eller där denna rätt inte varit lika utförlig.

Vilket genomslag direktivet har haft i medlemsstaterna varierar beroende på deras nationella straffrättsliga system. Utvärderingen visar att det fortfarande finns problem med viktiga bestämmelser i direktivet i vissa medlemsstater. Detta gäller särskilt rättighetsinformation vid straffrättsliga förfaranden och förfaranden i samband med en europeisk arresteringsorder, rätten att bli informerad om anklagelsen och rätten att få tillgång till material som rör målet.

Utvärderingen visar också att det för närvarande inte finns något behov av att ändra direktivet men att dess tillämpning skulle kunna förbättras ytterligare i praktiken. Kommissionen kommer att fortsätta att utvärdera medlemsstaternas efterlevnad av direktivet och kommer att vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa överensstämmelsen med dess bestämmelser i hela EU.